

narodne večine v izvenkranjskih pokrajinah svojo moč z očitnim namenom, uničiti individualnost slovenskih manjšin.

Vzpričo teh razmer je slovenski narod prišel do prepričanja, kateremu se pridružuje tudi deželni zbor kranjski, da si ne pripori preje svojih narodnih pravic, nego da se povsod, kjer žive Slovenci v manjšini, uredi politična uprava tako, da manjšina ne bode izročena večini na milost in nemilost. Le po ti poti prišlo se bo v jugu države do trajnega in zanesljivega miru.

Vaše Veličanstvo izvoli predstoječe, v največji udanosti izgovorjene prošnje deželnega zbora blagohotno sprejeti v Najvišjo Svojo vednost ter jih vzeti pod zaščito vzvišene Svoje vladarske modrosti!

Bog ohrani in osreči Vaše Veličanstvo! Bog blagoslovi Avstrijo in vojvodino Kranjsko!

Politični pregled.

Položaj. — Zadnje dni soglašajo vsi listi, da se bliža smrtna ura Gautschevega ministerstva. Razmere so v resnici jako kritične. Gautsch se je pošteno trudil, da zadovolji Nemce. Izkazal jim je nabroj usluge, a vzlic temu hočejo Nemci nadaljevati obstrukcijo, dokler se Badenijeve jezikovne naredbe popolnoma ne prekličejo. Mnenja, kako se razvije kriza, so jako različna. Jedni pravijo, da odstopi baron Gautsch čim izda nove jezikovne naredbe, drugi trde, da odstopi šele po tem, ko je zbornica izvolila člene delegacije, dočim mislijo tretji, da sploh ne odstopi ampak da razpusti drž. zbor. Največja težava pri tem je nagodba z Ogersko. Ako privoli Ogerska, da se nagodba zopet podaljša za dobo jednega leta, potem bi imel Gautsch časa dovolj da razpusti zbornico ali da sistira ustavo ali oktroira nov volilni red, toda ogerska vlada neče o tem ničesar slišati. Splošno se govori, da postane Gautscha naslednik bivši češki namestnik grof. Thun.

Državni zbor se skliče baje na dan 15. marca a zboroval bode le malo časa. Vladi se ni posrečilo pomiriti Nemce in je pridobiti za to, da bi opustili obstrukcijo, zato hoče, da bi drž. zbor le prav malo časa zboroval, namreč toliko časa, da voli člane delegacije — kaj se potem zgodi, tega ne ve nihče.

Deželni zbori so vsi zaključili svoja letošnja zasedanja. Ta zasedanja so bila jako burna, a nikjer tako, kakor v češkem dež. zboru. Kako se je godilo Slovencem v Štajerskem, v Koroškem in v istrskem deželnem zboru, je itak znano. Razburjenje mej narodi je sedaj večje, kakor je bila pred sestankom dež. zborov.

»**Avstrijska zahteva.**« — „Reichswehr“ je dobil iz Trsta velezanimiv članek. Iz istega se da prav jasno posneti, da namestnik grof Goess baš tako postopa, kakor slavni njegov prednik Rinaldini. Za časa zadnjih državnozborskih volitev so se vršila v Trstu in po Istri dejstva, katera so pričala jasno, da so prišli ob veljavo popolnoma vsi življi, ki z Avstrijo še odkritosrčno mislijo. Na Dunaj so prišli narodno-radikalni poslanci, ki so se tam držali sicer mirno, želeči si pridobiti marsikaj za materialno blaginjo tržaškega mesta in pristanišča, a ko so se vrnili, se je pokazalo, da so imeli prav oni ljudje, ki so dejali, da ni pričakovati nič dobrega od njih, akoprav se mirno drže. Tukaj potem se je izvršila sprememba na namestništvu, katera nam priča, da se razmere v Trstu prav nič ne poglobljajo, ne, ravno bati se je, da se še poslabšajo. Prišel je grof Goess, ko je Rinaldini šel v pokoj.

Kaj mislite, da se je kaj spremenilo od onega časa? Prav nič! Grof Goess ni storil dosedaj še nobenega odločnega koraka v obrambo Slovanov, kateri so menda samo radi tega na svetu, da se jim godi krivica. Baš tako brezobzirno se postopa s Slovanom kakor poprej in vlada vède se dvomno. Te seje, kar jih je imel dosedaj deželni zbor tržaški, so take, da jim Avstrija ne more in ne sme privoliti. V spominu je še gotovo častitim bralcem, kako se je godilo slovanskim poslancem v Poreču, a sedaj se je preselil deželni zbor v Pulj, in slovanski poslanci so prišli z dežja pod kap Italijanska večina je sprejela v jedni zadnjih sej kar tako predlog, da se sme v deželnem zboru razpravljati samo v blaženi italijanščini, in tako je prepovedano poslancem 200 000 istrskih Slovanov posluževati se v deželnem zboru materenščine proti zastopnikom 100.000 (!) Labonov. In galerija skrbi — morda celó po inicijativi deželnozborskega predsedništva — za to, da slovanski poslanci čestokrat niti do besede ne pridejo. Konečno pa piše „Reichswehr“ doslovno: „Pričakovalo se je v tukajšnjih patrijotičnih krogih z vso pravico, da dunajska vlada položi na primeren način na srce gospodom Italijanom v Pulju, da se nahajajo še v Avstriji, in da na označeno nasilstvo odgovori vsaj z razpuščenjem deželnega zbora. Gosp. ministerski predsednik ima menda važnejih opravil, da bi se mogel brigati za Slované v Primorju. Avstrijska zahteva je to. ako zahtevamo da stotisoči cesarju in državi zvestih prebivalcev se ne izročajo brez vsake obrambe stranki, katere stremjenja so le predobro znana. Ta stranka hoče nivelirati Primorsko z italijanskim ravnilom, ker meni, da dežela tako čim prej dozori za gotove svrhe. Greh bi bil to na Avstriji — katerega greha ne bi bilo lahko popraviti, — ako bi država izročila brezobzirnim sovražnikom tako prebivalstvo, ki je že čisto dokazalo svoj patrijotizem na najsijajnejši način, in ki je vsikdar pripravljeno zastaviti imetje in kri za čast črnorumene zastave. Še je čas, da se popravi marsikaj. Naj se porabi ta čas, da ne bode prepozno!“

Slovenska obrt.

Nemška, tuja obrt, bodi tudi avstrijska, nas je vklenila v železno srajco, da domačincem ni življenja. To vprašanje ima tisoč težkoč.

Kaj pomaga, da krščansku socijalna stranka druží razne obitnike. Ali jim je le trohico že pomagala? Tovarne jih moré s svojo nadprodukcijo, in kako bi jih ne morale v domači deželi, ko so iste celó bogate v zamorju? Zidali ste hišo, na dimnik ste pa pozabili. In dimnik, odtok, prodaja blaga, je glavna stvar. „Molto fumo, poco arrosto“, — tako nekako bi označil naše narodne obrtniške zadruge. Majhno obrt, ki dela za vsakdanjo potrebo ali za tekočo krajevno potrebo, seveda izvzamem. Koliko izmed obrtnikov jih pa dela v istini za tekočo potrebo? Kaj pa z drugimi, z veliko večino, ki je žrtva nadprodukcije našega časa? Kako tem pomagati? Težko bo, težkoče so veliko večje kot pri zemeljskih kmečkih pridelkih. Obrtnost in tovarne rastejo vsak dan, druge dežele so nas prehitele in se v čezmorskih krajih že utrdile. Predolgo smo spali. Pridelki bodo v starem svetu, kmalu stalni, osobito pojedini: izdelki dan na dan brezmeroma rastejo. Na drugo stran seveda izdelki grejo lahko okoli

sveta, pridelki pa po navadi ne prenašajo dolgih prevoznin. Kako tedaj našim obrtnikom pomagati? Vse besedičenje je prazno, treba jim iskati „Absatzgebiet“ — ali rešiti vprašanje, kjer naj prodajajo? Slovenski obrtniki nikdar ne bojo delali n. pr. za Dunaj, saj prihaja Dunaj k njim ter jih na domačih tleh že davi. Zopet vidimo, da je jedina pomoč zunaj avstrijske meje, dokler se obrtniki ne združijo ter napotijo svoje izdelke v zamorje, ne bo in ne more biti pomoči. Velika večina izdelkov pretrpi visoke prevoznine v tuje kraje. Ako bi se jaz hotel tu samo na Egipt ozirati, bi bilo naravnost smešno. Jaz izven Egipta ne morem soditi. Vsekakor bo potrebno proučevati razmere v raznih prekomorskih krajih v prid naši obrti. To je jedina rešilna pot, vse druge lepe besede so „pesek v oči!“

Posamezen obrtnik z veliko industrijo ne more tekmovati. Zadruga je torej tukaj imperativna potreba.

Kar se tiče Egipta, je dežela z raznimi evropskimi izdelki preplavljena. Le nekaj malega bi se upal omeniti, in sicer to-le:

Čevljarska zadruga. Dobro urejena čevljarska zadruga v domovini, jedna ali več posameznih, bi si tukaj sicer ne prislužila zlata, pa vendar mogla zadrugarje v domovini pošteno rediti. Čevljarji na Francozskem imajo zadruga, koje imajo v Egiptu svoje prodajalnice „Cordonnerie française“. Gre le fino in lepo izdelano blago. Par moških čevljev se prodaja tu 7, 8 do 10 goldinarjev. Prevoznina je za obuvalec skoro samo ena ničla. Carinarina v Egipt: 8% tukajšnje vrednosti. Po tem takem morejo dotični krogi lahko preračunati, ali bi šlo ali ne. Račun: 8% carinarina, 2% prevoznina, (n. pr. Ljubljana-Aleksandrija) 10%. Tedaj za 10 gld. tu prodan par čevljev da 9 gld. čistih. Nadalje: 50 kr. do 1 gld. na prodajalnico in opravljalca v Aleksandriji na par čevljev.

Ker je v mestih življenje dražje, kazalo bi posebno na deželi ali v malih trgih ustanoviti čevljarske zadruga za eksport, posebno tam, kjer znajo izdelovati finejše blago po dunajskih, pariških ali pa angleških uzorcih.

Krojaška zadruga. Za krojače so razmere manj ugodne. Razne židovske tvrdke za izdelano obleko imajo tu velike prodajalnice. Izdelana obleka je tu vendar draga, ker imajo prodajalnice nekak „ring“ med seboj. Blago pride po največ s Češkega, Moravskega in z Dunaja. Kazalo bi le na deželi ustanoviti kako zadrugo, kjer so delavne moči dober kup, posebno, ako si zagotovo ugodno oddajatev tkanin iz koje tovarne. Gre fino in navadno izdelano blago evropske noše.

Mizarska zadruga. Za mizarske zadruga so tukajšnji tako izvrstni, da bi zares škoda bilo za Slovence, ako zamudijo to priložnost. Vse natančneje v posebnem sestavku. (Glej „Soča“ januarja 1898.)

Vrvarška zadruga. Vrvi, konopci, itd. se tukaj izvrstno prodajajo. Nekaj naših vrvarjev že zdaj prodaja s pomočjo raznih komisijonarjev svoje blago v Egipt. Grejo najrazličnejši pridelki vrvarstva. Vrvarske zadruga,

bodisi v mestih ali na deželi, bi si tukaj gotovo prislužile lep denar.

Razne druge zadruga. Ako bi se hotele druge obrti za eksport v Egipt na Slovenskem združiti, voljan sem na vsako prošnjo tukajšnje odnosne razmere proučevati ter potem v zasebnem pismu nasvetovati ali pa odsvetovati. — Posameznim obrtnikom pa že tukaj odločno odsvetujem pred Egiptom, le v zadrugi združene moči morejo uspevati.

Ni glavno vprašanje, ali se katera reč po odbitku postranskih stroškov v Egiptu dražje proda nego pri nas. Da se tudi proda le za isto ceno, je še vedno dobro. Glavna točka celega vprašanja leži v tem, da so onim, ki zaradi nadprodukcije dela nimajo, delo pridobi. Zlata tla obrti so že davno minola, a ne samo pri nas, temveč po vsem svetu. Naj se tedaj nikdo ne vara, naj dela naš obrtnik za dom ali pa za eksport v prekomorje, vedno si bi moral trdo prisluževati svoj vsakdanji košček kruha. Težišče vsega vprašanja leži torej v tem, da se onim, katere nadprodukcija za pridno roko in dobro voljo do dela plačuje z lakoto, zagotovi vsakdanji kruh. Dandanes na Slovenskem še ni tako slabo. Kaj pa bo v 50 letih?! — Ali se ne da že dandanes z vso gotovostjo preračunati, da industrija in stroj delavno roko še bolj vniči v teku prihodnjih let? Ako mi torej naše obrtnike v zadruga za eksport združujemo, ne skrbimo s tem toliko za njihovo sedanost, pač pa za njihovo bodočnost. Že geografična lega našega ozemlja nam veli, iskoriščati si morje. Iskoriščajmo morje tudi v prid našim obrtnikom, kajti obrtnik, ki ima direktne zveze v prekomorju, bo vse „šoke“, ki pretijo naši in avstrijski obrti, sploh veliko lažje prenašal, ker ne bo več izključivo od njih odvisen. To je ona širša podlaga, na katero se mora postaviti vprašanje slovenske obrti! — Le tem potom bi šlo rešiti vprašanje specifično slovenske obrti, t. j. utrditi, pomnožiti in osloboditi jo od tujih uplivov.

Dr. Pečnik.

Kako pokončevati krvavo uš?

Krvava uš se je začela jako nevarno širiti po deželi, a naši kmetovalci se jako malo zmenijo zanjo, tako da se nam zdi potrebno, da jim predočimo nevarnost, pretečo naši sadjereji po krvavi uši ter poučimo, kaj in kako je ravnati, da zaprečijo nevarnost in se obvarujejo ogromne škode.

Jabolko je zlasti v nekaterih naših okrajih glavni kupčijski sad, kateri daje v dobrih letinah lepe dohodke, včasih večje, kakor vsi drugi pridelki skupaj. Torej je treba vso skrb zastaviti v to, da kmetovalci pomnožé in zboljšajo svoje nasade, da jih pravilno oskrbujejo in z vso paznostjo zavarujejo zoper rastlinske in živalske zajedavce. Če opuščajo zadnje omenjeno skrb, potem je skoro bolje, da se niti ne trudijo s sadjerejo; kajti sadno, drevje ima